

Peace & Changemaker Generation

Peace & Changemaker Generation är ett projekt för 100 000 barn som lever i eller intill *Great Limpopo Transfrontier Conservation Area*, men givetvis är alla barn välkomna. Här kallar vi området för *Great Limpopo Transfrontier-parken*, som är en av de 18 fredsparker som bildats genom samarbeten över gränserna i södra Afrika.

Barnen som deltar i Peace & Changemaker Generation går i skolan i eller nära ationalparkerna *Gonarezhou* i Zimbabwe och *Limpopo* i Moçambique, som båda ingår i fredsparken *Great Limpopo Transfrontier-parken*. Tillsammans med barn

som inte går i skolan utbildas närmare tusen barn i de båda länderna till *Peace & Changemaker Generation-ambassadörer* för att tillsammans med sina lärare genomföra *World's Children's Prize*-programmet med Peace & Changemaker Generation i sina skolor. Även lärare, föräldra-representanter och lokala ledare utbildas om barnets rättigheter, speciellt flickors lika rättigheter, de globala målen och om natur- och djurskydd.

Nationalparkerna *Gonarezhou* och *Limpopo* är vackra områden med ett rikt djurliv, som många av människorna som lever här är stolta över. Men här förekommer också många kränkningar av barnets rättigheter, inte minst av flickors rättigheter, och omfattande tjuvjakt. Klimatförändringarna kan komma att ge området svår torka.

Här berättar några av barnen om sina liv.

Djuren i fred

Längst i världen

Giraffen är världens längsta djur. Den blir 4–6 meter hög och tillbringar större delen av sitt liv stående. Under dagen tar giraffen tupplurar under några minuter och sover då stående. Den till och med föder stående.

Precis som människans fingeravtryck är mönstret på giraffens skinn unikt. Inga giraffer har samma mönster.

Andra djur håller sig ofta nära giraffer och använder dem som tidiga "varnings-system". Eftersom giraffer har höga halsar och utmärkt syn ser de rovdjur som lejon och hyenor på långt håll. När giraffer flyr, följer andra djur efter.

Giraffer utsätts för tjuvjakt på grund av sitt kött, skinn, ben och hår. I vissa länder dödas de för sina svansar, som betraktas som en statussymbol. I andra afrikanska samhällen dödas giraffer för att vissa tror att det går att behandla sjukdomen aids med giraffens benmärg och hjärna. Detta, tillsammans med en alltför intensiv trofé-jakt, krig, katastrofer och konkurrens om resurser med människor och deras boskap, har gjort att giraffen nu är allvarligt hotad.

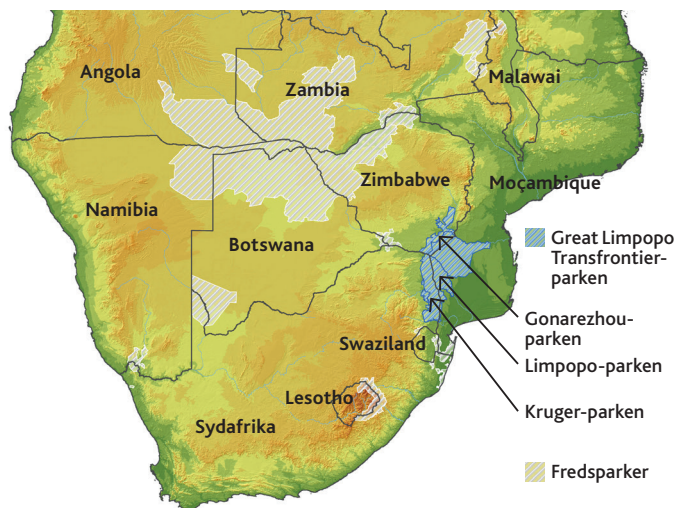
Vad görs?

Flera organisationer kämpar för att den vilda giraffen ska överleva. Bland annat:

- Utbildar byar och samhällen om giraffernas betydelse för ekoturism. Att levande giraffer är mer värdefulla för byborna än döda giraffer.
- Uppmuntrar till hållbart jordbruk som ökar skörden, men inte hotar giraffens livsmiljö.
- Uppmuntrar skogsplanteringsprojekt för att skapa fler miljöer där giraffer kan hitta mat.

Under hot

Det beräknas finnas 110 000 giraffer kvar i Afrika. Antalet har minskat med 30 procent under de senaste 15 åren och giraffen har redan helt försvunnit från sju afrikanska länder. I *Great Limpopo Transfrontier-parken* finns bara ungefär 4 500 giraffer kvar, 446 av dem i *Gonarezhou-parken* i Zimbabwe och bara omkring 25 i *Limpopo-parken* i Moçambique.

Peace & Changemaker Generation är ett partnerskap mellan

Med stöd av

Projektet genomförs i samarbete med

samt med utbildningsministeriet, provins- och distriktsutbildnings-department i Zimbabwe och Moçambique.

www.worldschildrensprize.org
www.peaceparks.org

sparken hotade

Tjuvjägare förgiftar gamar

14 av 23 gam-arter anses vara hotade eller akut utrotningshotade. I *Great Limpopo Transfrontier-parken* är den mycket hotade kappgamen du ser flyga här en av minst nio arter av gamar.

Gamar är mycket viktiga medlemmar i ekosystemet. De flyger långa sträckor för att äta ruttnande, döda djurkroppar och det hjälper till att förhindra att sjukdomar bryter ut. Gamar flockas runt döda djur, så tjuvjägarna vill inte ha dem där, eftersom de då kan bli upptäckta av parkvakter. För att undvika upptäckt förgiftar tjuvjägarna sina byten med bekämpningsmedel som dödar alla djur som äter av det. Det dödar många gamar.

Ett av nio lejon kvar

För hundra år sedan strövade mer än 200 000 lejon på de afrikanska slätterna. Idag finns mindre än 23 000 lejon kvar, bara ett av nio.

Lejon ser sex gånger bättre än människor på natten och kan höra ett byte så långt som 1,5 km bort. Eftersom lejon är stora rovdjur som både jagar småvilt och större arter som zebror, giraffer och flodhästar, spelar de en viktig roll i ekosystemet. Utan lejon finns det risk för att det blir för många andra stora rovdjur, och det skulle i sin tur kunna leda till utrotning av mindre arter.

Lejon är också en viktig medlem av *The Big Five* (De fem stora), som lockar tusentals turister till Afrika varje år och skapar många arbetstillfällen.

Under hot

I *Great Limpopo Transfrontier-parken* strövar 1 600 lejon i *Kruger-parken* i Sydafrika, 66 i *Limpopo-parken* i Moçambique och i *Gonarezhou* i Zimbabwe färre än 33.

Lejonens områden krymper och det blir svårare för dem att

hitta mat. Detta driver dem närmare människorna och det händer att lejon börjar jaga boskap. Oftast dödas lejonet som hämnd. Även tjuvjakt gör att det blir mindre mat till lejon. I vissa fall använder tjuvjägare beten som är förgiftade med bekämpningsmedel för att locka till sig och döda lejon. Nu ökar även tjuvjakten på lejon på grund av att vissa kroppsdelar (ben, tänder, klor, tassar och skinn) anses heliga i delar av Asien, men även lokalt. Dessutom jagas lejon mycket hårt inom troféjakt.

I *Limpopo-parken* finns en speciell anti-tjuvjakts-styrka för att skydda "Djurens konung". Den patrullerar där lejon lever för att avskräcka tjuvskyttar. Man försöker minska konflikter mellan människor och lejon med hjälp av rovdjurssäkra stängsel, kompensation till bybor om deras boskap blivit dödad, samt förflyttning av lejon till områden där det bor färre människor.

Hotad vildhund

De afrikanska vildhundarna är smarta djur som lever i flockar. Av de stora köttätarna är vildhundarna de mest effektiva jägarna, och fungerar som ett mycket samspelt lag under jakten.

Vildhundarna betar sig på ett sätt som är bra för alla i flocken. De delar med sig av jaktbyten till medlemmar i flocken som inte själva deltog i jakten. Vuxna som inte själva har valpar avstår från att äta tills de vet att flockens alla valpar har fått tillräckligt med mat. En hund som blir sjuk, skadad eller äldre och inte kan jaga matas av resten av flocken.

Vildhunden är ett av världens mest hotade däggdjur. En gång i tiden beräknades de afrikanska vildhundarna vara 500 000. Idag är de inte fler än 3 000–5 000 vuxna individer. I *Great Limpopo Transfrontier-parken* finns det omkring 450 i *Kruger* i Sydafrika, 220 i *Gonarezhou* i Zimbabwe och okänt antal i *Limpopo-parken* i Moçambique. Den dramatiska minskningen av antalet afrikanska vildhundar beror främst på att de förföljts av människan, sjukdomar och på krympande jaktområden.

Snabbast ...

Äter 70 miljoner insekter!

Fyra av åtta myrkotts-arter lever i Afrika. Myrkottar äter myror och termiter med sin långa, klubbiga tunga, som helt utsträckt är längre än myrkotten själv! Deras omätliga aptit på insekter ger dem den viktiga rollen som skadedjursbekämpare i ekosystemet. En vuxen myrkott

kan äta mer än 70 miljoner insekter årligen.

Trots att det är förbjudet att handla med myrkottar internationellt, är myrkotten det daggdjur i världen som utsätts för mest illegal handel. De tjuvjagas främst på grund av sitt kött och sina fjäll. Myrkottens fjäll

används i traditionell asiatisk medicin, och köttet anses vara en delikatess i många delar av Asien. Skinnen och andra delar av kroppen används bland annat

i modeindustrin. Ungefär på samma sätt som när det gäller noshörningshorn, ökar efterfrågan från Asien när myrkottsarterna där börjar försvinna.

Störst av alla

Den afrikanska savannelefanter är det största landdjuret. Den kan vara över 3,5 meter hög och väga cirka 6 500 kilo. Alla afrikanska elefanter, även honorna, har betar. Elefanter är indelade i grupper av honor och kalvar, som styrs av en ledarhona. En hona föder en enda kalv vart 4-5 år efter en graviditet på 22 månader, den längsta graviditeten av alla däggdjur.

Viktig roll

Elefanter kallas för "nyckelart" eftersom de har en stor påverkan på miljön de befinner sig i, och även den biologiska mångfalden som omger dem. De kan ägna upp till 12 timmar om dagen med att äta, vilket kräver mycket av miljön och gör att elefanter ofta hamnar i konflikt med människor.

Elefanter spelar en viktig roll genom att skapa balans mellan naturliga ekosystem. När de trampar runt i skogar och gräsmarker gör de plats för mindre djur att leva i samma områden. Elefanter är också

"vattenleverantörer" till andra djur. De använder sina fötter, snablar och betar för att göra hål i marken. Sedan kan alla djur dricka ur elefanternas vattenhål.

Elefanter är även en huvudattraktion inom ekoturismen som skapar tusentals jobb. Om elefanter skulle försvinna som en av *The Big Five* (De fem stora) skulle det vara mycket negativt för den viktiga besöksnäringen i Afrika.

Under hot

Antalet elefanter har minskat med 62 % de senaste tio åren och nu finns 350 000 kvar i Afrika. 29 500 elefanter strövar omkring i *Great Limpopo Transfrontier-parken*. I *Gonarezhou* i Zimbabwe lever 11 000 av dem, medan det i *Limpopo-parken* i Moçambique finns 1 500 elefanter.

Uppskattningsvis dödas hundra afrikanska elefanter varje dag av tjuvjägare i sin jakt på elfenben, kött och kroppsdelar. Elefanterna förlorar sina liv eftersom betarna som hamnar i Asien, främst Kina, ska bli prydnadssaker och smycken i elfen-

ben. Elefanter dödas också ofta i troféjakt eller i konflikt med människor.

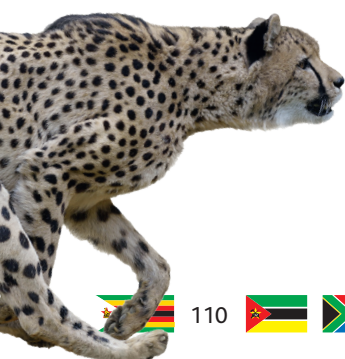
Vad görs?

För att skydda elefanterna är den internationella handeln med betar (elfenben) förbjuden. Trots detta fortsätter tjuvjakten. I insatser för att skydda elefanterna ingår bland annat:

- Att skapa stora skyddade områden över länders gränser, som *Great Limpopo Transfrontier-parken*, som ger

tillräckligt med utrymme för elefanterna.

- Hjälp till byar, så att de kan skydda sig själva och sina odlingar mot elefanterna.
- Att tillsammans med byar i och nära nationalparkerna utveckla alternativ till tjuvjakt.
- Att sprida kunskap i länder som köper olagligt elfenben.

Snabbast i världen!

Geparden är inte bara det snabbaste djuret i *Great Limpopo Transfrontier-parken* utan är världens snabbaste landlevande djur. Världsrekordhastigheten är 120 km i timmen (75 mph).

På två hjul mot drömmen

– Min dröm är att arbeta med natur- och djurskydd, som parkvakt eller som revisor på någon organisation som kämpar för att skydda vilda djur. Och drömmen skulle kunna bli verklighet tack vare min cykel, säger Amukelo, 15, i Batiti, nära nationalparken Gonarezhou i Zimbabwe.

”Ända sedan Chilojo-klubben kom till vår skola har jag drömt om att arbeta med natur och vilda djur. På klubbens lektioner har vi fått lära oss om djurskydd och om hur allt i naturen omkring oss hänger ihop. Vi har också fått lära oss mycket om tjuvjakt. Tjuvjakt är så dåligt på många sätt, men dom fem viktigaste punkterna enligt mig är:

1. Tjuvjakt förstör våra skogar. Många jägare anlägger bränder för att lättare komma åt djuren.
2. Jakten förstör vår viktigaste naturresurs, dom vilda djuren.

3. Utan vilda djur förlorar vi turister och arbetstillfällen i våra byar och i hela landet.
4. Många människor dör i konflikten mellan tjuvjägare och parkvakter.
5. Organiserad brottslighet som ägnar sig åt olaglig handel med elfenben och skinn gör att vårt land förlorar viktig utländsk valuta och då blir Zimbabwe fattigare.

Skolan viktig

Min dröm är att upplysa byarna nära parken hur vi kan leva i fred tillsammans med dom vilda djuren. Jag skulle vilja arbeta som parkvakt eller som revisor på någon organisation

Tryggare tillsammans

Amukelo och hennes kusin Abigirl cyklar till Alpha Mpapa High School varje dag.

– Det känns tryggare att vara två eftersom det aldrig är riktigt säkert för oss tjejer att vara utanför hemmet ensamma, säger Amukelo.

Chilojoklubben

Chilojoklubben är Gonarezhou Conservation Trust med partners program för skolorna i byarna som ligger nära parken. Klubbens uppgift är bland annat att:

- Undervisa eleverna i natur- och djurskydd på skolor i byarna.
- Ta med elever på dagsturer in i nationalparken för att få uppleva de vilda djuren på riktigt.
- Ta med elever in i parken på ett fyra dagar långt äventyr med övernattnig i tält där de lär sig ännu mer om djur, natur, tjuvjakt, spårning och arbetet med djurskydd.
- Startar skolbibliotek i byarna som ligger nära parken.

Vaknar tidigt

– Innan jag fick cykeln gick jag upp klockan tre på morgonen för att hinna med allt jag skulle göra hemma innan jag gick till skolan, säger Amukelo.

GONA RE ZHOU
NATIONAL PARK
MABALAUTA

som kämpar för att skydda vilda djur. För båda jobben krävs att du har bra utbildning, så skolan är jätteviktig för mig.

Jag är tacksam över att få gå i skolan. Tyvärr tvingas många tjejer här sluta skolan i min ålder och får aldrig chansen till dom yrken jag strävar efter. Många tvingas sluta på grund av fattigdom och fördomar. Om en fattig familj har en son och en dotter, är det alltid sonen som får gå i skolan om dom tvingas välja. Familjen tänker att om sonen utbildar sig kommer han få ett bra arbete och tjäna pengar som familjen får del av.

Man tänker att dottern ska giftas bort och tillhöra en annan familj och att det inte är någon idé att låta henne gå i skolan. Hon kommer aldrig att bidra med pengar till sin egen familj, utan till familjen som hon gifts in i. Det är inte

ovanligt att flickor i min ålder utsätts för barnnäktenskap och tvingas hoppa av skolan.

Brott mot tjejer

Många tjejer vågar inte fortsätta sin utbildning när dom börjar i högstadiet eftersom

det är farligt att ta sig till och från skolan. Dom skolorna ligger ofta långt från byn och då passar killar och män på att trakassera och utnyttja flickor som är på väg till skolan. Det är fruktansvärt tycker jag. Män och killar som gör så

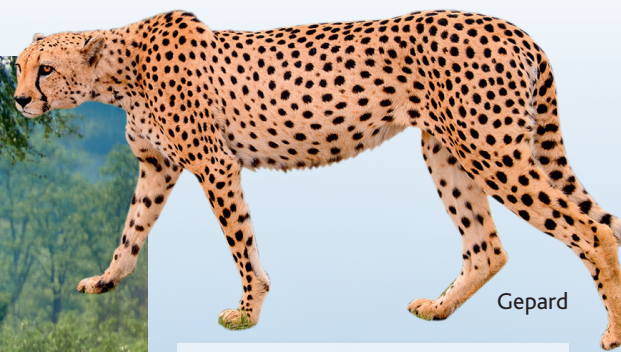

Amukelo

Abigirl

Gepard

The Big Five

– Chilojoklubbens har lärt oss mycket om The Big Five som lever här i regionen; elefant, buffel, noshörning, lejon och leopard. Men mitt favoritdjur är vattenbocken som genom att vara snabb och smart ofta klarar sig när rovdjuren anfaller, säger Amukelo.

The Big Five är ett namn som storviltjägare för länge sedan gav de här fem stora djuren. Idag används namnet av både de som bor där djuren lever och av turister som besöker Afrikas nationalparker.

måste arresteras och sättas i fängelse!

Det gör ont i mig att tänka på dom här sakerna. Flickor och pojkar ska ha samma möjlighet till en bra utbildning. Att hindra en tjej från att gå i skolan är ett brott mot hennes rättigheter.

Jag har tur som tillhör dom elever som fått låna en cykel från Chilojoklubben för att

kunna ta mig till skolan på ett säkrare och bättre sätt. Förut vandrade jag till skolan i över två timmar. Jag var tvungen att gå hemifrån redan klockan fem för att hinna. Nu cyklar jag till skolan på 45 minuter! Jag orkar koncentrera mig bättre och har fått bättre skolresultat. Cykeln gör också att jag kommer hem snabbare och hinner både hjälpa till i

hushållet och göra mina läxor. Att komma hem innan det är mörkt är också mycket säkrare för oss tjejer. Det inte bra att gå hem ensam i mörkret. Om jag går klart hela gymnasiet får jag behålla cykeln!” 🌐

Buffelcyklar

Cyklarna heter Buffalo Bikes och kommer från World Bicycle Relief som arbetar tillsammans med Chilojoklubben och Gonarezhou Conservation Trust i nationalparken Gonarezhou.

Blessing rädd att bli bo

– Förut tjuvjagade pappa inne i nationalparken Gonarezhou för att kunna betala mina skolavgifter. Men nu har parkvakterna ökat säkerheten och han har tvingats sluta. För mig betyder det att jag inte längre kan gå i skolan eftersom vi inte har några pengar. Nu är jag rädd att bli bortgift och aldrig nå drömmen att själv bli parkvakt, säger Blessing, 15.

Pappa jagade buffel och impala och sålde köttet. För pengarna betalade han och mamma skolavgifterna för mig och mina syskon. Men nu har parkvakterna ökat sin närvaro i parken för att skydda dom vilda djuren. Många tjuvjägare arresteras och sätts i fängelse. Förra året förstod pappa att det bara var en tidsfråga innan det skulle hända honom också och valde att sluta. Samtidigt tvingades jag sluta skolan.

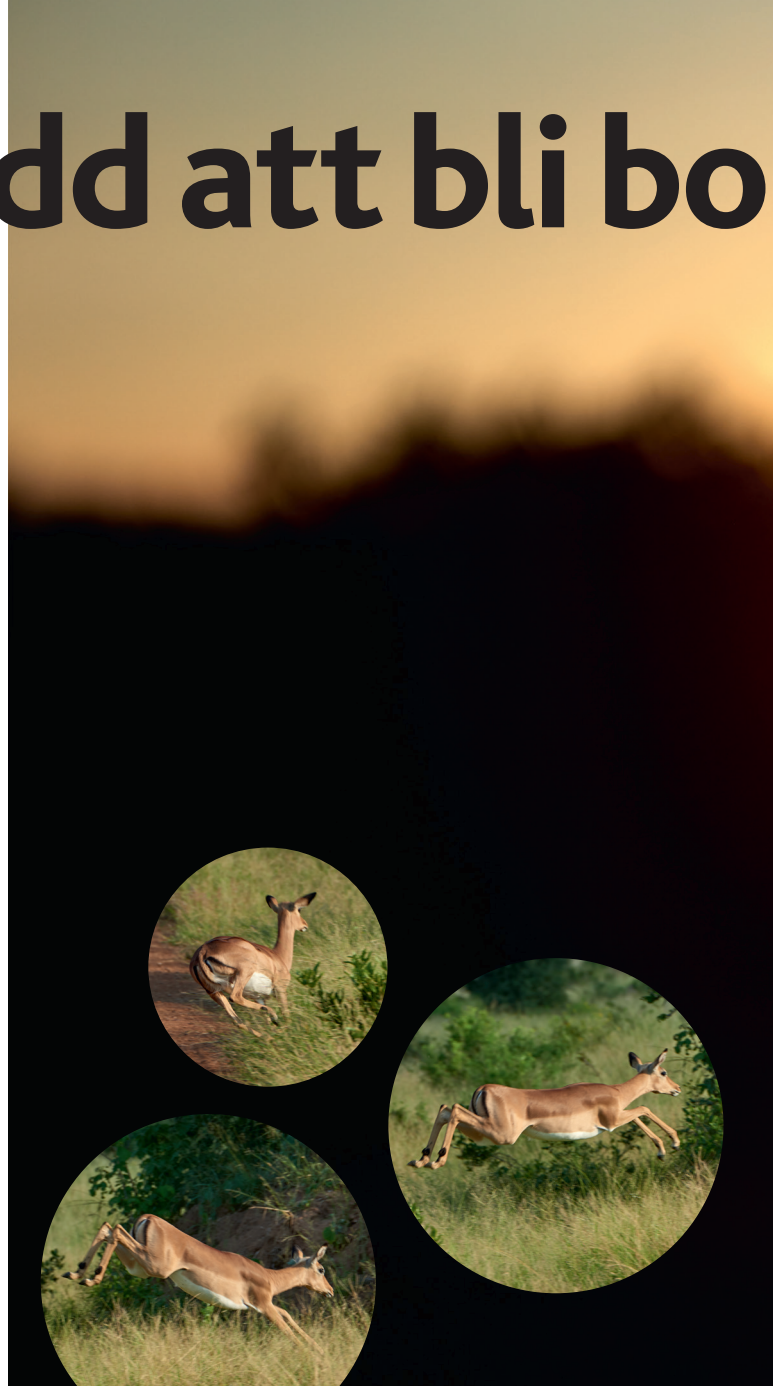
Jag saknar verkligen skolan! Mitt liv var så annorlunda då. Jag träffade kompisar och spelade basket på rasterna. Jag lärde mig så mycket viktigt i skolan. Mitt favoritämne var SO där jag lärde mig mycket om miljön och samhället. Jag gillade även språk, både engelska och shangaan. När jag gick i skolan var det roligt att vara

barn. Jag skrattade mycket och kände mig fri.

Långa arbetsdagar

Nu gör jag ingenting annat än arbetar. Jag vaknar fyra på morgonen och sopar hela gården. Sedan tänder jag elden för att värma vatten. Under tiden diskar jag tallrikar och grytor från gårdagskvällens middag. Förr satte jag på mig skoluniformen efter badet och gick till skolan. När jag har lagat frukost till alla går jag nu istället ut och samlar ved, hämtar vatten och tvättar familjens kläder. Vi är nio i familjen så jag måste tvätta varje dag, annars blir det för mycket på en gång. Framåt eftermiddagen börjar jag laga middagen, som är klar vid solnedgången klockan sex.

Ibland sitter vi och pratar och berättar historier efter maten,

Blessings pappa jagade impala.

annars går jag och lägger mig direkt för jag är så trött. Här är det den äldsta dotterns uppgift att ta hand om hushållet och jag gör nästan allting.

Ensam och isolerad

Eftersom jag är tjej har jag inte tillåtelse att gå hemifrån och träffa mina kompisar. Jag vet egentligen inte varför. Kanske för att mina föräldrar

Flickor gifts bort

– Många flickor i min ålder som inte går i skolan är redan gifta, säger Blessing.

är rädda för att jag ska råka illa ut. Att jag ska bli utnyttjad eller kanske bli gravid. Så här är det för dom flesta tjejer i min ålder, men inte för killarna. Dom får röra sig fritt och träffa sina kompisar. Så var det för mig också fram tills jag fyllde tio år ungefär. Även om jag förstår att mina föräldrar vill skydda mig tycker jag det är orättvist att killar får stor frihet men inte vi. Jag skulle vilja att vi också kunde röra oss fritt utan att riskera att något händer. Som det är nu känner jag mig väldigt ensam och isolerad.

rtgift

Barnäktenskap

En av anledningarna till att föräldrar är rädda att en dotter ska bli utnyttjad, skaffa sig en pojkvän eller bli gravid, är att det skulle ge familjen dåligt rykte. Om familjen får dåligt rykte blir det svårt att få en dotter bortgift på ett bra sätt. Eftersom det ofta är långt till våra högstadie- och gymnasieskolor, och vi kan bli utsatta för övergrepp på vägen dit, tvingas många tjejer sluta skolan redan efter femman eller sexan. Våldigt få går färdigt hela högstadiet och gymnasiet. Många flickor blir

bortgifta redan i fjortonårsåldern. Mannen betalar lobola till flickans familj, som kor eller pengar, i samband med bröllopet. Därför väljer en del familjer att gifta bort sina döttrar tidigt. Ibland används pengarna till att betala för sönerns skolgång. Det är så fel. Det är förtryck mot oss flickor! Varför får vi inte den utbildning vi har rätt till? Vi borde få lära oss och förstå samma saker som killarna. Så att vi kan leva ett bra liv tillsammans.

Rädd bli bortgift

Det är vuxna män som gifter sig med unga flickor. Jag tycker det är konstigt. Det är fel att gifta sig med barn. Barn är inte mogna för äktenskap. Min mamma och pappa har pratat om att gifta bort mig och det gör mig rädd. Jag har svarat att jag vill gå klart skolan först. Men eftersom vi inte längre har råd med skolavgifterna säger dom att det bästa vore om jag gifter mig redan nu. Det gör mig orolig inför framtiden.

När jag gick i skolan kom Chiljokklubben och undervisade oss. Vi lärde oss om naturen, kretsloppet och om vilda djur och varför dom behöver bli beskyddade. Dom berättade också hur viktigt det är att

Buffelköttet betalade Blessings skolavgifter.

Saknar frihet

– När jag gick i skolan var det roligt att vara barn, men inte nu längre. Då kände jag mig fri. Nu gör jag ingenting annat än arbetar, säger Blessing.

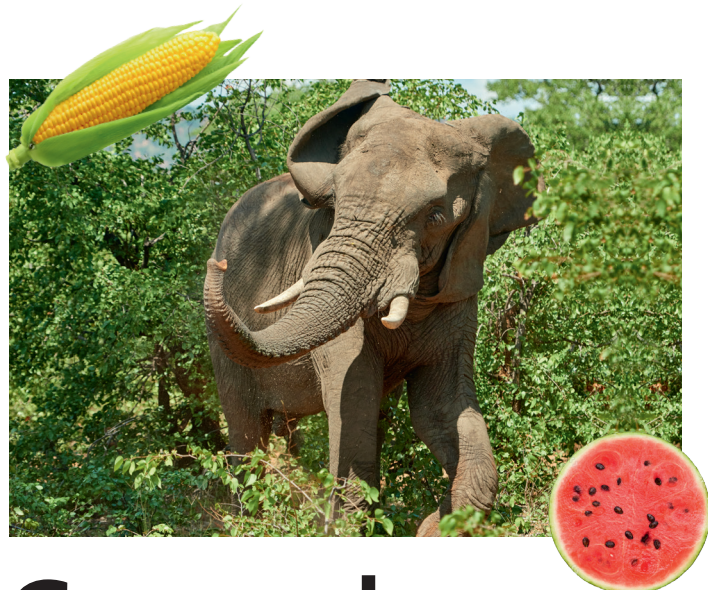
glömma att bli parkvakt. Då kommer jag att bli någons hustru istället. Dom flesta män här skulle förmodligen inte tillåta att deras fruar arbetade inne i nationalparken. Här ska en hustru ta hand om huset, mannen och barnen. Inte arbeta utanför hemmet.

Min pappa tjuvjagade av nödvändighet. När han tvingades sluta på grund av att parkvakterna ökade säkerheten, kunde jag inte längre gå i skolan. Samtidigt vill jag själv bli parkvakt... Det är motsägelsefullt, jag vet! Men jag har lärt mig i Chilojoklubben att våra vilda djur är mer värda levande än döda. Att dom är ett arv som vi måste ta hand om för framtiden. Jag tror verkligen på det, även om det har gett mig stora problem.” 🌍

▶ vi tar hand om våra djur och vår natur eftersom turister vill komma och uppleva allt det här i Gonarezhou. Sedan dess är min dröm att bli parkvakt. Det är ett jätteviktigt arbete, att bidra till att skydda djuren som kan ge oss både pengar och arbeten, något som vi verkligen behöver här. Och jag älskar djur!

Krossad dröm?

Nu är jag rädd att jag inte ska kunna bli parkvakt eftersom jag har tvingats sluta skolan. Jag kommer nog inte ha tillräckligt med kunskaper för att klara utbildningen, om jag ens blir antagen nu när jag inte har gått färdigt skolan. Och om jag blir bortgift kan jag

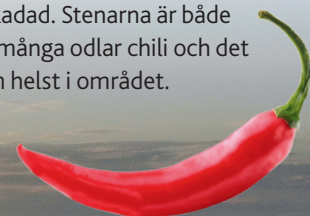
Gonarezhou – Elefanternas plats

– Elefanten är mitt favoritdjur. Dom är så vackra och kloka, men kan också vara farliga och skapar en hel del problem för oss som bor nära parken. Dom vandrar in i våra fält och trampar ner och äter våra grödor som vi behöver för att överleva. Majs, hirs, sorghum, vattenmeloner ... dom äter allt! När elefanterna kommer försöker vi skrämman iväg dom genom att tända eldar, klappa i händerna, ropa och smälla i luften med våra boskapspiskor. Det blir ett vinande ljud som elefanterna inte gillar. Men vi har lärt oss att ta det försiktigt eftersom elefanter kan bli riktigt arga om dom blir uppretade. Dom kan gå till attack och då måste man passa sig. I en av grannbyarna var det en man som blev ihjältrampad för några år sedan. Om vi inte klarar att skrämman iväg elefanterna själva har vi lärt oss att kontakta parkvakterna för hjälp. Vakterna kan skjuta varningsskott i luften och då brukar dom ge sig av. Många gillar verkligen inte elefanter men jag älskar dom! säger Blessing.

Det lever 11 000 elefanter i Gonarezhou och parken kallas för *Elefanternas plats*.

Elefantbajs + chili = inga elefanter!

I området där Blessing bor har Chilojoklubben börjat tillverka "chilistenar", som består av elefantbajs och chili tillsammans med byborna för att minska konflikterna med elefanter. Om byborna lägger glödande kol på "chilistenarna" och placerar dem runt sina fält på kvällen, kommer chiliröken störa elefanterna så mycket att de håller sig borta. Skörden är räddad utan att en enda elefant skjutits eller en enda människa blivit skadad. Stenarna är både billiga och enkla att tillverka eftersom många odlar chili och det finns hur mycket gratis elefantbajs som helst i området.

Resa till rötterna

Anxious och de andra barnen vandrar mot baobabträdet inne i nationalparken där de ska lära sig mer om regnceremonier.

Våra rötter är framtiden

Mpfhuka – Resan

Mpfhuka betyder *Resan* på språket shangaan, som talas i Limpopo-området. Programmet *Mpfhuka* handlar om den "resa" som nationalparken och folket i byarna runt omkring gör tillsammans mot en framtid av respekt, samarbete och fred. Så här fungerar *Mpfhuka*:

– Tillsammans med byborna har alla platser av stor kulturell betydelse inne i nationalparken som förlorades när byarna tvångsflyttades kartlagts. Nu ska det återigen bli möjligt för byborna att besöka sina förfäders gravar och andra viktiga platser.

– Ger unga möjlighet att lära sig mer om sin kultur, sina traditioner och sin historia.

– Ger bybor arbetstillfällen i parken, bland annat som ansvariga för lodger där turister kan övernatta, byggda av byborna själva i traditionell shangaan-arkitektur.

– När nationalparken skapades tvångsflyttades byn ut ur ett område som varit vårt hem i generationer, ja så länge någon kunde minnas. Vi förlorade våra familjers gravar och andra platser som var viktiga för oss. För naturen och våra vilda djur var det bra, men för människorna och vår kultur var det inte alls bra. Många förlorade meningen med livet, säger Anxious, 15, i Malipati allvarligt. Nu försöker man göra något åt den smärtsamma historien i nationalparken Gonarezhou i Zimbabwe.

Biologi för framtiden

– Jag går på Jichidza High School och mitt favoritämne är biologi. Skolan är det viktigaste som finns tycker jag. Där får man kunskap så att man kan göra något viktigt i livet, säger Anxious.

”När Zimbabwe blev självständigt hette landet Rhodesia. Dom vita, som då bestämde allt, tvingade människor att flytta mot sin vilja när deras regering beslöt att skapa nationalparken Gonarezhou. Den rhodesiska regeringen brydde sig inte om människorna som bodde i området. Att folket hade en kultur och ett sätt att leva som starkt hörde ihop med marken och platsen brydde den sig inte om. Den vita regeringen tyckte att deras kultur var överlägsen vår kultur och var mer intresserad av att fatta beslut som var bra för dom, inte för oss.

Förlorad frihet

När man tänker på skyddet för våra vilda djur och vackra natur var det bra att folk flyttades ut ur parken. Men när man tänker på människors liv och kultur var det inte alls bra. Dom tvingades lämna sina familjers gravar och andra viktiga kulturella platser, som dom platser där byborna bad om regn under torrperioder. Att besöka platserna som varit viktiga i generationer, ansågs nu vara ett brott. Det blev även brottsligt att jaga, vilket var det traditionella sättet att leva. Människor förlorade sin frihet.

Platserna som byborna flyttades till var okända och saknade mening för dom. Många

tappade bort sig själva och dom äldre slutade lära ut viktiga saker om vår historia till oss barn. Folk tappade sina rötter och många förlorade meningen med livet.

Mpfhuka

Jag tycker det är viktigt att känna till sina rötter och sin historia. Många äldre som kände till vårt ursprung och som hade kunnat förbereda oss inför framtiden är döda. Men nu har man startat ett program som heter Mpfhuka, som försöker göra det möjligt

för människor att åter igen få besöka sina platser av stor kulturell betydelse inne i nationalparken.

Mpfhuka handlar också om att lära oss unga mer om vår kultur. Imorgon ska jag följa med en grupp in i parken och lära mig mer om hur våra förfäder bad om regn under torrtider. Jag tycker att det är jätteviktigt att få bättre koll på var man kommer ifrån och veta vem man verkligen är.” 🌍

Vill bli ekolog

– I framtiden drömmer jag om att bli ekolog och arbeta med miljöfrågor inne i nationalparken. Det har varit min dröm ända sedan jag var liten och besökte en viltpark tillsammans med min pappa och farbror. Det var fantastiskt att få se giraffer, zebror och elefanter. Det är viktigt att vi bevarar och skyddar våra vilda djur och vår natur, så att den här unika miljön är kvar i framtiden. Det är både vårt natur- och kulturarv, förklarar Anxious.

Konflikt med vilda djur

– Jag bor nära parken och alla vilda djur och ibland blir vi drabbade. Babianer kan döda våra getter och det händer att pytonormar och cevet-katter tar våra kycklingar. Elefanter kan vandra genom byn och äta upp våra skördar. Då är det farligt att vara utomhus, för man kan bli allvarligt skadad. Det händer att lejon kommer nära oss och då håller vi oss också inomhus. Det är viktigt att dom vilda djuren i parken och vi människor i byarna kan leva bra tillsammans. Ibland kommer parkvakter och hjälper oss med det, säger Anxious.

TEXT: ANDREAS LÖNN FOTO: JOHAN BJERKE

Rhodesia-Zimbabwe

Innan Zimbabwe blev självständigt 1980, hette landet Rhodesia och styrdes av en vit minoritet med sina rötter i Storbritannien, som koloniserade landet på 1800-talet. I Rhodesia hade den svarta befolkningen inte samma rättigheter som den vita. Tvångsflyttningarna av människor ut ur det område som skulle bli nationalparken Gonarezhou skedde främst mellan åren 1932–1975.

Albert var tjuvjägare

– Jag slutade skolan när jag var fjorton år och blev tjuvjägare. Nu vet jag att det var fel. Jag dödade vårt lands ovärderliga naturresurser och vårt arv till kommande generationer. Det gör mig ledsen att tänka på det. Men nu försöker jag göra rätt och betala tillbaka genom att skydda våra vilda djur och vår natur, säger Albert Chari, som idag är parkvakt i nationalparken Gonarezhou i Zimbabwe.

Jag växte upp i den lilla byn Pahlela där jag gick i skolan från ettan till sjuan. Min pappa var parkvakt här i Gonarezhou och jag beundrade honom i hans fina uniformer. Jag ville också bli parkvakt när jag blev stor.

När pappa växte upp tog han hand om sina yngre bröder och såg till att dom hade mat och kunde gå i skolan. Som tack hjälpte våra farbröder oss när pappa själv inte hade råd att betala högstadiet för alla sina fjorton barn. Men den farbror som skulle betala mina skolavgifter reste utom-

lands för att arbeta och det gjorde att jag inte kunde börja. Pappa var ute i fält i flera månader just då och visste inte om det här, så han kunde inte hjälpa mig. Då var jag fjorton år.

Pojke till man

Jag började ta hand om pappas boskap tillsammans med min kompis Isac. Vi vallade boskapen i nationalparken där det fanns gott om bete, men också gott om vilda djur. Isac födde upp hundar och dom var alltid med oss. Första gången hans hundar jagade

och dödade en buskbock kändes det konstigt. Vi gjorde i ordning bytet och jag vågade komma hem med köttet eftersom jag visste att pappa var bortrest.

Mamma blev jätteglad! När en son kommer hem med ett jaktbyte till familjen betyder det att han går från att vara en liten pojke till att bli en man. Jag kände mig stolt och glad.

När pappa kom hem och förstod att jag inte hade börjat skolan betalade han min skolavgift direkt. Men han hade inte råd med böcker och skoluniform, så jag fick ändå inte börja.

Familjen var för stor och vi kunde inte få ett så bra liv som vi önskade, särskilt inte min mamma. Så även om det var tvärt emot min dröm att bli parkvakt, började jag jaga igen, så fort pappa hade åkt ut i vildmarken på nytt uppdrag.

Jakt med hundar

Jag började föda upp hundar, precis som Isac. Vi hade alltid minst fyra hundar med oss in i parken. Men eftersom alla hundar i närheten kände mig och kom när jag visslade, hade vi ofta 20 hundar med oss på jakten! Jag använde spjut och pilbåge.

Vi gick upp tidigt, lämnade boskapen att beta och fortsatte längre in i parken och jagade. Vi bar hem bytet som våra mammor började laga till medan vi gick tillbaka och hämtade boskapen. Vi jagade fyra till fem gånger i veckan och jag gillade verkligen det livet. Det gav mat till våra familjer och alla som lät sina hundar följa med oss.

Vi blev byns storjägare och jag kände mig väldigt stolt över det! Ibland sålde jag kött och jag minns att jag köpte mina allra första skor för pengar jag tjänat genom jakten. Innan dess hade jag gått barfota i hela livet.

Jag visste att det vi gjorde var olagligt och att vi skulle kunna råka illa ut. Men jag var en supersnabb löpare så jag var övertygad om att parkvakterna aldrig skulle kunna fånga mig. Även om dom hade

Närkontakt med lejon

– Jag glömmer aldrig mitt första möte med ett lejon. Vi var ute och jagade och kom plötsligt till en lejonkula där en hona matade sina ungar. Lejonet gick upp på sina bakben och röt hotfullt mot oss. Vi stod stilla och började själva ryta tillbaka, men lejonet gav sig inte. Då började vi sakta gå baklänges samtidigt som vi lät. Vi gick baklänges i över en kilometer med lejonet ungefär två meter ifrån oss hela vägen! Jag tvingades lära mig mycket om djuren och naturen för att bli en framgångsrik jägare. Mycket av den kunskapen använder jag idag som parkvakt, berättar Albert.

vapen lärde vi oss att dom bara sköt varningsskott i luften, aldrig mot oss. Vi lärde oss också att vissla på ett speciellt sätt som gjorde att hundarna sprang framför oss, och vi tätt bakom flocken. På det sättet vågade parkvakterna heller aldrig skjuta våra hundar eftersom dom då riskerade att skjuta oss.

Pappa ursinnig

Jag dolde jakten för pappa och vi jagade aldrig när han var hemma. Men till slut nåddes pappa av rykten om mig och Isac.

Jag glömmer aldrig den natten. Pappa var ursinnig och slet upp mig ur sängen. Han gav mig mer stryk än jag trodde var möjligt. Sedan släpade

han mig till Isacs hus där han låste in oss och fortsatte slå oss tills vi till slut erkände att ryktet han hört var sant. Vi var tjuvjägare.

Pappa var oerhört besviken och höll sin första lektion för oss om vilda djur och naturvård. Han sa att djuren var vårt naturliga arv och att dom tillhörde alla. Och om vi inte

skyddade djuren skulle framtida generationer bara kunna uppleva dom genom bilder i böcker. Han förklarade också att det var lönen från hans jobb att skydda djuren som gav familjen pengar till mat och allt annat som vi behövde. Om djuren försvann skulle han förlora jobbet och vi skulle få ett svårare liv.

– När jag är hemma i byn pratar jag alltid om hur viktigt det är att skydda djuren, naturen och att det är brottsligt med tjuvjakt. I framtiden vill jag besöka skolor och berätta om mitt arbete och om viltvård, säger Albert.

Utbildningen till parkvakt innehåller bland annat:

- Djur- och naturkunskap.
- Vapenträning.
- Spårning och spaning.
- Militärteknik som bakhåll med mera.

Dödade elefanter

– I år har vi förlorat en elefant i parken hittills, men antalet dödade elefanter sjunker stadigt. 2016 dödades ungefär 40 elefanter, 2017 cirka 20 och 2018 knappt 10 stycken. Tjuvjägarna vet att vi har betydligt bättre säkerhet i parken nu med över 150 parkvakter i tjänst, berättar Albert.

Fortsatte jaga

Jag kände mig kränkt över att ha blivit så misshandlad av pappa. Jag tänkte, varför ska jag lyssna på honom efter det här? Vi revolterade mot pappa och fortsatte jaga. Det gick eftersom pappa förflyttades till nationalparken Hwange.

När min farbror kom tillbaka hem och jag fick chansen

att börja skolan igen, valde jag ändå jakten. Jag kände inte att jag behövde skolan längre

Jag gifte mig och efter några år tyckte min hustru att jag verkligen skulle sluta med tjuvjakt. Hon sa att jakten aldrig skulle kunna bygga vår familjs framtid. Att vi inte längre kunde leva på något som var olagligt utan att vi

skulle göra det som var rätt. Det gick så långt att hon slängde köttet i dasset. Så arg var hon.

Parkvakt till slut

Min hustru fick mig att börja tänka på det som pappa berättat om viltvård. När Gonarezhou sökte nya parkvakter bestämde jag mig för

Tjuvjägare i Gonarezhou

– Man kan dela upp tjuvjägarna i två grupper. Den ena består av bybor härifrån trakten som både jagar för matens skull och för att sälja köttet. Dom jagar bufflar, zebror, impala och vattenbockar och använder främst hundar och snaror vid jakten, precis som jag gjorde. Den andra gruppen kommer för det mesta in över gränsen från Moçambique med tunga vapen

och jagar elefanter för betarnas skull. Vi får in den här typen av jägare minst en gång i månaden. Vi spårar, förföljer, arresterar och sätter tjuvjägarna i fängelse. Vi skjuter aldrig för att döda, men ibland måste vi tyvärr skadeskjuta brottslingarna för att försvara oss och för att kunna arresterar dom. Det hände senast förra månaden, säger Albert.

att försöka. Vi var 379 som sökte till utbildningen. Jag vann det inledande tiokilometersloppet. Men det var först efter den stora intervjun med frågor om djur och natur som jag blev antagen till utbildningen. Jag kunde allt. När dom undrade hur det kom sig var jag ärlig och berättade att jag varit tjuvjägare och rört mig bland vilda djur i över tio år. Jag trodde att dom skulle vägra att låta mig börja utbildningen, men dom ville ha någon som förstod hur tjuvjägare tänker och rör sig. Dom ville ha mig och jag var så stolt och glad! Det här var ju min dröm redan när jag var liten och såg pappas fina uniform.

Tillbaka till skolan!

Det känns jättebra att kunna säga till mina två döttrar att jag är en parkvakt som skyddar vilda djur och natur, inte

en kriminell person som dödar och förstör. Jag mår jättebra idag, men tänk om jag hade stannat kvar i skolan, vilken skillnad det hade varit! Jag hade kunnat engelska och mycket lättare förstått utbildningen till parkvakt. Både när det gäller kurslitteraturen och instruktionerna. Jag ångrar enormt att jag hoppade av. Till alla unga killar som hoppat av skolan och tjuvjagar idag har jag bara en sak att säga: Ni måste tillbaka till skolan! Skaffa er en utbildning så att ni kan ta hand om er själva och er familj på ett bra sätt när ni blir äldre.” 🌍

Nya hjältar

– Min gamla jaktkompis Isac och fyra av mina yngre bröder är också parkvakter idag. Dom har nog inspirerats av mig och det gör mig jätteglad och stolt. Byns killar i 10-12-års åldern vill också bli som oss. Dom ser den respekt vi möts av. Jag tror faktiskt att det är vi som är hjältarna idag, inte tjuvjägarna. Unga killar rapporterar till och med viltbrott till oss, så dom är redan med i det här viktiga uppdraget! berättar Albert.

Här är Albert med sina bröder, som också valt att bli parkvakter. Från vänster till höger: Shepard, 25 år, Albert, 33 år, Tapiwa, 24 år och Mike, 31 år.

Anas rättigheter kränks

– Jag blev gravid när jag var fjorton år och tvingades sluta skolan och gifta mig. Nu lever jag som i ett fängelse. Men som tur är plockar min man apelsiner på en gård i Sydafrika istället för att tjuvjaga. Många tjejer här har förlorat sina män som jagat noshörning och dom har det ännu svårare än jag, säger Ana, 16, i en by nära Limpopo-parken i Moçambique.

” Jag älskade skolan! Mina favoritämnen var matte, engelska och portugisiska. Självklart hjälpte jag till hemma men jag hade också tid att vara med mina kompisar. Vi gjorde ofta våra läxor ihop.

Mitt liv förändrades totalt när jag var fjorton. Jag blev med barn och tvingades sluta skolan. I vår tradition räknades jag som hustru till mannen som gjorde mig med barn. Jag tillhörde hans familj och dom ville inte att jag skulle fortsätta i skolan. Jag grät men hade ingenting att säga till om. Min roll blev att ta hand om barnet, min man och hushållet.

Min man är bara tjugo år, och ingen tvingade in mig i förhållandet från början. Men jag blev besviken över att han

visade sig vara den typen av man som skulle bestämma över mig. Han tvingade mig att sluta skolan och han vägrar att låta mig börja igen. Jag vet för jag frågade nyligen. Jag blir ledsen och arg, men här bestämmer mannen och jag måste lyda.

Som ett fängelse

Jag sopar gården, hämtar ved, arbetar i fälten, stöter majs och tar hand om min dotter. Min man köper kläder till henne, annars är det jag som tar hand om vår dotter. Jag tvättar min mans kläder, ser till att det alltid finns vatten så att han kan tvätta sig och lagar hans mat. Han förbjuder mig att träffa mina kompisar och det får mig att känna mig ensam och utanför. Jag ser

Flickor räknas inte

– Här har inte flickor och pojkar lika rättigheter. Livet är svårare för flickor, som städar, lagar mat och allt annat hushållsarbete. Killar gör ingenting. Men deras röster och åsikter räknas mer än flickors, i familjen, skolan och byn. Jag gillar verkligen inte det där. Det är inte rätt, det borde ändras. En flicka skulle ha lika mycket att säga till om, vi är ju båda människor, säger Ana.

Ensam och utanför

– När jag ser mina kompisar gå till skolan samtidigt som jag är här blir jag ledsen, säger Ana.

när dom går till skolan och det gör mig ledsen. Jag bor där jag inte kan göra vad jag vill och inte får träffa vem jag vill. Det är som ett fängelse.

Män dör

Det finns inga jobb här så min man plockar apelsiner på en gård i Sydafrika. Han är bara hemma ett par gånger om året. Det är inte lätt, men i alla fall mycket bättre än om han hade tjuvjagat noshörning.

En av mina släktingar sköts

till döds i Sydafrika under tjuvjakt, och många tjuvjägare härifrån byn sitter i fängelse. Det är jättesvårt för familjerna att klara sig när männen försvinner. När det inte finns pengar blir det svårt med mat och barnens skolgång. Den oron slipper i alla fall jag. Men jag tänker på skolan varje dag. Det känns som om jag förlorade chansen att få ett bra liv den dagen jag tvingades sluta.”

Tjuvjägaren Paulo har fått

– Jag slutade skolan när jag var tretton år och började jaga på heltid. Det kändes meningslöst att gå kvar eftersom det ändå inte finns några jobb här. Men jag har fått nog nu. Många tjuvjägare och parkvakter dödas. Tjuvjakten måste få ett slut, säger Paulo, 16, som bor i en by intill nationalparken Limpopo i Moçambique.

– Vi jagar oftast tidigt på morgonen, men ibland på kvällen med hjälp av starka ficklampor. Djuren dras till lampans sken, blir bländade och paralyserade, och då skickar man hundarna på bytet. Är det smådjur så dödar hundarna dom direkt, men är det större djur som impala, dödar vi bytet som hundarna fångat med hjälp av machete och panga, berättar Paulo.

Här har folk alltid jagat för att överleva. Det är en livsstil, vi är jägare. Jag tror att det är därför som många fortsätter att jaga trots att det är brottsligt. Så är det för mig. Både min pappa och farfar är jägare. Jag gör som dom.

När jag var tio år började jag jaga med mina hundar inne i Limpopo-parken. Att jaga med hund är det traditionella sättet att jaga här. Jag vaknar tidigt, samlar ihop mina elva hundar, sju stora och fyra små, och ger mig ut på jakt tillsammans med tre kompisar. Vi jagar impala-antiloper och andra mindre djur. Vi får hela tiden hålla ögonen öppna så att inte parkvakterna upptäcker oss.

Jag glömmer aldrig en tidig morgon när jag var fjorton. Vi hade spårat en impala och jag

skickade iväg hundarna efter den. Jag låg gömd i ett buskage när jag plötsligt såg hur hundarna blev omringade av parkvakter. Dom sköt tre av mina hundar till döds för att skydda impalan. Jag sprang allt vad jag orkade och lyckades komma undan. Flera av mina andra hundar var skadade och hade gummikulor i kroppen. Men det är långt ifrån den enda gången som parkvakternas gummikulor skrämte oss ut ur parken. Och en av mina kompisar, som också är sexton år, blev arresterad och hamnade i fängelse i tio månader.

Noshörningsjakt

Att jaga har inte bara med tradition att göra. Eftersom det inte finns några jobb här är det många som tjuvjagar för pengarnas skull. Pappa och

hans kompisar tjuvjagar inne i parken, men även efter noshörning. Dom gör det över gränsen i Sydafrika, eftersom noshörningarna har blivit så hårt jagade här att dom nästan är utrotade. Det är noshörningshornen, som är mycket värdefulla, dom vill åt.

Antingen säljer man hornen i den närmaste större staden, eller i huvudstaden Maputo.

Ofta består ett jaktlag av fyra personer, och för ett enda horn kan varje jägare i laget få 800 000 meticais (125 000

kronor)! Alla här som har fina hus och bilar har det genom tjuvjakt på noshörning. Alla. Så är det för min familj också. Våra två hus, TV-apparater, parabolantennor, mobiltelefoner, cd-spelare och pick-upen är köpta med noshörningspengar. Folk startar företag, som taxiverksamhet och fiske, med hjälp av pengar från tjuvjakt.

Tjuvjakt har blivit ett sätt att leva för nästan alla här. Föräldrar säger till sina barn att det är det enda sättet om

Älskar hundarna

– När mina hundar blev skjutna av parkvakterna blev jag både arg och ledsen. Jag fick försöka ta ut gummikulorna ur kroppen på dom som överlevde och det var fruktansvärt. Nu kan jag förstå att parkvakterna bara gjorde sitt jobb, och dom gjorde det dessutom bra. Dom ville skydda impalan och få mig att sluta tjuvjaga, säger Paulo.

nog

Paulo har jagat både impala och vattenbock.

Ofta består ett jaktlag av fyra personer, och för ett enda horn kan varje jägare i laget få 800 000 meticaís (125 000 kronor)!

TEXT: ANDREAS LÖNN FOTO: JOHAN BIERKE

dom vill slippa leva i fattigdom. Och vi gör som våra föräldrar säger.

Som ett krig

Planen var att jag skulle träna jakt på mindre djur här i parken, och sedan börja jaga noshörning i Sydafrika tillsammans med pappa. Men nu har jag ändrat mig. Även pappa för han är rädd att jag ska bli dödad eller hamna i fängelse. För det är verkligen farligt.

Parkvakterna i både Moçambique och Sydafrika har ökat säkerheten och många härifrån byn har blivit dödade. En av mina grannar sköts till döds för inte så länge sen. Men det är inte bara tjuvjägare som dödas, många parkvakter skjuts också till

döds. Det är som ett krig. Det känns inte bra, tjuvjakt är brottsligt och fel. Det måste få ett slut.

I skolan lärde jag mig att vi måste skydda våra vilda djur eftersom dom annars kommer att bli utrotade. Som noshörningarna här hos oss.

Parkvakterna har ett viktigt arbete som skyddar djuren och naturen, och så får dom lön. Dom är coola som gör det rätta. Jag vill också bli sån, inte vara en brottsling som tjuvjagar.

Men jag kan nog inte bli anställd som parkvakt eftersom jag slutade skolan så tidigt. Min högsta önskan är att få fortsätta min utbildning och göra något vettigt av mitt liv.” 🌍

Byar med nya hus byggs utanför Limpopo-parken.

– Många av byns killar som är i min ålder går inte i skolan utan tjuvjagar istället. Genom att döda djuren begår dom brott som kommer att göra Moçambique fattigare. Men killarna får även sina rättigheter kränkta när deras föräldrar uppmuntrar dom att tjuvjaga istället för att gå i skolan. Det är alla barns rätt att få gå i skolan, säger Luis, som bor nära Limpopo-parken i Moçambique.

Älskar djuren och hatar

Jag och mina syskon går i skolan, både mina bröder och systrar. Vi är absolut inte rika, men mamma och pappa sliter hårt för att vi ska kunna gå i skolan och få ett

Tjejer gifts bort

Det är helg och Luis hjälper sin lillasyster Rijay med läxorna.

– Här får inte alla flickor gå i skolan, men i min familj går både flickor och pojkar i skolan. Mitt favoritämne är portugisiska och i framtiden vill jag bli lärare, säger Rijay, 10.

– Flickor har svårast att få gå kvar i skolan eftersom många tjejer i min ålder gifts bort. Det är fel att någon som själv är ett barn ska bli förälder och veta hur man ska ta hand om ett barn. Alla barn ska gå i skolan, säger Luis.

bra liv. Dom gör det för att dom älskar oss. Pappa och mamma odlar majs, sötpotatis och kassava. Båda arbetar i fälten och på helgerna hjälper jag och mina syskon till.

Killar i min ålder som inte går i skolan, börjar nästan alltid med tjuvjakt inne i parken, ofta uppmuntrade av sina egna föräldrar. Det är vansinnigt eftersom dom kan bli skjutna eller hamna i fängelse. Det är många här i byn som är tjuvjägare och jag tror att det främst beror på att dom inte har gått tillräckligt länge i skolan. Dom förstår inte att det är viktigt att bevara djuren och naturen. Att allt i naturen är ovärderligt och hänger ihop i ett kretslopp. Dom förstår inte att djuren är utrotningshotade. Att en dag kommer noshörningarna att vara slut, och då kommer dom inte att tjäna några mer pengar.

Man måste kämpa

En del säger att dom tjuvjagar eftersom det inte finns några arbeten här. Men jag tycker inte det finns ett enda tillräckligt bra skäl som gör att tjuv-

jakt är okej. Om du vill ha ett arbete och överleva kan du alltid hitta ett. Du kan bli fiskare eller bonde som min pappa. Då får du både mat att äta och grödor eller fångst att sälja och kan tjäna pengar. Det är inga enkla arbeten, man måste kämpa hårt för att överleva. Och pappa säger att det blir allt svårare att odla majs och sötpotatis, att regnen inte kommer som dom ska och att det beror på klimatförändringarna. Men vi som bor här kan ju faktiskt även arbeta

som parkvakter och skydda djuren istället för att döda dom. Då tar vi hand om naturen och på det sättet hjälper vi faktiskt klimatet.

Jag har lärt mig om natur, miljö och vilda djur i skolan, men min kärlek till djuren och viljan att skydda istället för att döda dom, kommer från mina föräldrar.

Kunskap viktigast

Kunskap är enda chansen om vi ska kunna få ett slut på tjuvjakten. Vi måste lära oss

Skolan viktigast

– Om jag så måste sälja vårt plåttak till huset för att ha råd att låta mina barn få en bra utbildning skulle jag göra det! Ingenting är viktigare än utbildning. Då kan man få ett bra arbete och inte börja med tjuvjakt och bli lurad att tro att det är ett gott liv. För det är det inte, säger Luis pappa Isaac.

Hjälps åt

– På helgerna hjälper jag och mina syskon mamma och pappa i fälten, säger Luis.

Moçambique drabbas

Pojkarna som slutar skolan och börjar tjuvjaga gör enligt Luis Moçambique fattigare på tre sätt:

1. Om man inte går i skolan och lär sig viktiga saker blir det svårt att vara med och hjälpa till att utveckla Moçambique.
2. Om elefanter, noshörningar, impalas och andra fantastiska djur utrotas förlorar Moçambique både sin art- och kulturrikedom. Landet blir fattigare och alla förlorar.
3. Om tjuvjakten fortsätter förlorar landet och byarna pengar och arbetstillfällen som skapas när turister vill komma och uppleva de vilda djuren. Bybor kan börja arbeta på hotell och restauranger och som guider och parkvakter, men finns det inga vilda djur så kommer inga turister och då finns inte de jobben kvar.

tjuvjakt

mycket om djur, natur, miljö och barnets rättigheter redan när vi är unga. Så att vi blir bättre än dagens föräldrar och inte skickar ut våra barn på

tjuvjakt, utan istället följer barnets rättigheter och låter både våra flickor och pojkar gå i skolan.

Vi måste också sluta tycka

att tjuvjägarna är coola och framgångsrika. Dom är inget annat än brottslingar. Vi måste få förebilder som har lyckats på grund av att dom har gått i skolan och arbetat hårt, inte för att dom har stulit och dödat. Jag vill bli en sån person. Jag vill bli ingenjör och tjäna pengar, ha ett fint hus och en schysst

bil. Men jag vill också briljera genom att göra något viktigt i livet, för samhället. Att jag bygger upp och hjälper till istället för river ner och förstör.” 🌐

Familj mot tjuvjakt

– Just nu sitter åtta män från byn fängslade i Sydafrika för tjuvjakt, med långa straff på upp till åtta år. Och elva bybor har blivit skjutna till döds av parkvakter, tio i Sydafrika och en i Moçambique, säger Luis pappa Isaac.

– Min kusin blev dödad i Sydafrika när han tjuvjagade noshörning. Hans tvååriga son blev utan pappa. Det är fruktansvärt. Samtidigt förstår jag varför det hände. Tjuvjakt är brottsligt, alla vet det, ändå gav han sig av, säger Luis.

Fotboll bäst

– Det bästa jag vet är att spela fotboll med mina kompisar! säger Luis.

Pappa tjuvjägaren dödad

– Min pappa blev skjuten till döds av parkvakter i Sydafrika när han tjuvjagade noshörning förra året. Jag saknar honom varje dag, säger Ronaldo, 13, i en av byarna vid nationalparken Limpopo i Moçambique med många tjuvjägare.

”Pappa och jag var bästa kompisar och det är väldigt tomt utan honom. Samtidigt är jag jättearg på honom för att han tog sig till Sydafrika som tjuvjägare och blev dödad. Jag hatar tjuvjakt. Det är fel att döda djuren eftersom dom är oskyldiga och inte kan säga ifrån. Det är till och med brottsligt att döda djuren. Jag önskar att min pappa hade gjort något annat, men han gjorde det för att vi är fattiga.

Mamma och jag lever ensamma nu och ingenting är som vanligt längre. Mina två yngre systrar har flyttat till min moster i en annan del av landet eftersom mamma inte klarade av att ta hand om alla sina barn själv. Mamma fiskar och säljer fångsten på marknaden inne i stan. Ibland har vi tillräckligt med pengar, ibland inte, och det är ofta jag går och lägger mig hungrig.

Jag går i sexan nu och mina morbröder hjälper mig med

skolavgiften, men vi har inte råd med skoluniform. Ibland blir jag retad för det. Dom andra säger att jag är fattig och det gör mig ledsen. Men det är många andra i skolan som har det precis som jag. Dom har inte heller någon pappa hemma längre eftersom dom har tjuvjagat och antingen blivit skjutna eller sitter i fängelse. Här tjänar oftast män mer pengar än kvinnor så när pappan försvinner blir det väldigt svårt för mamman att

ta hand om familjen ensam. Själv kommer jag aldrig bli tjuvjägare. På helgerna hjälper jag farfar med boskapen, men jag drömmer om att bli ingenjör. Och jag älskar att spela fotboll, det är det bästa jag vet!”

Mira är parkvakt

– När jag var tretton år fick jag möjlighet att börja på en förberedande lärarutbildning. Det var min dröm och mamma var jättestolt, men pappa sa nej. Han sa att högre utbildning inte var någonting för flickor. Eftersom det är mannens ord som gäller här, inte kvinnans, tvingades jag sluta skolan, berättar Mira. Idag är hon en av tre kvinnliga parkvakter i nationalparken Limpopo i Moçambique, med det farliga uppdraget att spåra, arrestera och fängsla tjuvjägare.

”**M**ina föräldrar skiljde sig när jag var tre år. Pappa förbjöd mig och mamma att träffas och tvingade mig att flytta hem till honom och hans andra hustru. Jag fick inte mat förrän alla deras gemensamma barn hade ätit sig mätta och bara rester som aldrig räckte. Jag var jämt hungrig och brukade gå till marknaden för att plocka brödsmlor och annat från marken som jag kunde äta.

När pappa tvingade mig att sluta skolan var det i hans hem jag skulle behöva vara hela

dagarna. Jag var förtvivlad. Men vad pappa inte visste var att jag under några år hade lyckats träffa mamma i smyg på marknaden på väg hem från skolan. Jag bestämde mig för att rymma till henne för att fortsätta min utbildning.

Misshandlad

Efter tre dagar stack jag, men pappa hann ifatt mig och släpade hem mig. Han band mig vid en stol och slog mig med en gummislang. Han sa att han skulle slå ut den onda

anden som mamma hade smittat mig med. Sedan lämnade han mig hos sin syster i en by långt hemifrån, där jag tvingades arbeta i hennes fält. När jag förklarade att jag hellre ville gå i skolan, sa hon att den enda skola jag skulle gå i nu var att lära mig använda en hacka.

Efter nio månader fick jag en dag veta att mamma plötsligt hade dött. Tårarna bara rann. Jag hade inte ens hunnit säga hejdå till mamma när jag blev bortförd, och nu kändes det som om jag inte hade något kvar att leva för. Men till slut samlade jag kraft och bestämde mig för att hedra mamma

– Jag älskar djur! Här kramar Mira spårhunden Cruiser.

Fred med pappa

– Min farmor som bodde i närheten upptäckte efter ett tag att jag behandlades dåligt. När pappa och hans hustru gick till fälten gömde farmor mat till mig i en hålighet i ett mafureira-träd som växte precis utanför vårt hus. Jag tror att hon räddade livet på mig, berättar Mira.

– Jag gav min första lön som parkvakt till pappa. Han fick även en fin kostym, hatt och skor. Då rann tårarna på honom. Jag tror han skämdes över hur han hade behandlat mig. Men jag har slutit fred. Jag har förlåtit.

Mira ovanlig tjej

– Mira är chef över 23 killar i lägret. Det är ovanligt med kvinnor som chefar över män här i Moçambique. Men Mira är inte chef för att hon är kvinna, utan för att hon är bäst, säger en stolt José Zavala, som är en av ledarna i lägret.

Radiokontakt

– Vi rapporterar om allt som händer till basen via radio. Till exempel om dom behöver skicka helikoptern för att hämta tillfångatagna tjuvskyttar.

genom att fly, gå färdigt skolan och skapa ett bra liv. Jag visste att det hade gjort henne lycklig.

Hemhjälp

Jag lyckades rymma till huvudstaden Maputo där jag började arbeta som hemhjälp. Då var jag fjorton. Efter ett tag hade jag samlat ihop så mycket pengar att jag kunde flytta till en släkting och börja skolan igen. Samtidigt som jag gick i skolan lagade jag mat som folk köpte till sina kalas och det hjälpte mig att betala och gå klart högstadiet och gymnasiet.

En dag såg jag på TV att en nationalpark skulle starta en utbildning inom ekoturism.

Jag har alltid älskat djur och natur, så jag sökte direkt och blev antagen. När jag hade gått klart den kursen sökte jag till parkvaksutbildningen här i Limpopo. Den är känd som den bästa och hårdaste utbildningen i hela landet. Av 140 sökande var det efter mycket hårda tester i terränglöpning, vandring, cykling och mycket annat 40 personer kvar. Och vi var bara tre tjejer. Jag var överlycklig!

Parkvakt

Nu har jag varit parkvakt och gruppchef här i tio månader och jag älskar det! Min uppgift är att skydda mångfalden av djur och växter här i

Limpopo. För mig innebär det främst att spåra, tillfångata och arrestera tjuvskyttar. Vi samlar även in snaror och upplyser byarna om hur viktigt det är att vi tar hand om djur och natur. Ekonomiskt eftersom viltturism ger arbete och pengar, exempelvis är tio av mina arbetskamrater från fattiga byar precis utanför parken, men även socialt och kulturellt. Djuren är en del av vårt arv och identitet.

När vi besöker byarna blir det väldigt tydligt att pojkar och flickor inte har samma rättigheter här. Flickor har inte samma möjlighet att få gå i skolan och många föräldrar gifter bort sina 14-åriga dött-

rar i utbyte mot kor och pengar. Jag hatar det där. Andra tjejer tvingas sälja sina kroppar för att överleva.

Jag vill besöka byar och skolor och berätta om viltvård och tjejjers rättigheter. Visa att det går att lyckas och göra viktiga saker i livet, trots att man haft det tufft och fattigt. Trots att man är tjej.”

Farliga uppdrag

– Jag heter egentligen Lucrecencia Macuacua, men alla kallar mig för Mira! Självklart är jag orolig för att jag eller någon av mina arbetskamrater ska bli skadad eller dödad. Men dör jag i tjänsten kan jag dö lycklig för då har jag dött på grund av att jag försvarat och kämpat för det som är rätt, säger Mira.

Långa vandringar

– Vi vandrar minst 20 km om dagen när vi patrullerar till fots. Vi har mat, vatten och allt vi behöver för att kunna stanna så länge i bushen som krävs för att spåra upp tjuvskyttarna. Som längst har jag varit ute i fem dagar. Vi sover på stenblock, aldrig direkt på marken eftersom det finns risk att bli nertrampad av bufflar! Vi arbetar i tre veckor, och sedan är vi lediga en vecka, säger Mira.

Fotavtrycksboken

Vattenflaskan

Kompassen

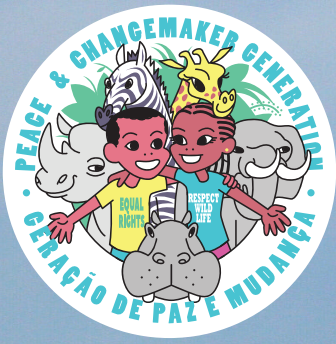
Handfängsel

Värdefulla noshörningshorn

– För inte så länge sedan var jag med och spårade och tillfångatog tjuvjägare vid sydafrikanska gränsen som dödat noshörningar. Jag har precis vittnat i domstol och nu väntar 20-åriga fängelsestraff för jägarna. Ett kilo noshörningshorn är värt 500 000 meticais (78 000 kronor). Här är minimilönen 3 500 meticais (530 kronor) i månaden, men väldigt många tjänar inte ens det. Men även om man är fattig har man en möjlighet att säga nej när den organiserade brottsligheten från Asien säger åt dig att skjuta våra djur. Du har alltid en möjlighet att göra det som är rätt, säger Mira.

Rädda Noshörningen

Noshörningen har funnits i 60 miljoner år. Tidigare fanns det 30 noshörningsarter, men det finns bara fem arter kvar och alla är hotade. I *Great Limpopo Transfrontier-parken* finns nu inga noshörningar kvar i de delar som ligger i Zimbabwe (*Gonarezhou-parken*), och i Moçambique (*Limpopo-parken*). I genomsnitt dödas två noshörningar varje dag av tjuvjägare för sina horns skull.

När den föds väger noshörningskalven 60 kilo och den vita noshörningen, det näst största däggdjuret på land, kan bli 1,8 meter hög och väga 2 500 kg!

Noshörningar har ett rykte om sig att vara både farliga och arga. Det beror främst på att noshörningar inte ser så bra, inte längre än cirka 15 meter. Det gör att de är på sin vakt och lätt känner sig hotade.

Har viktig roll

Noshörningar är några av de största växtätarna och spelar en avgörande roll i ekosystemen. De betraktas som en "paraplyart". Det innebär att andra arter som växter, insekter, fåglar och däggdjur är beroende av dem. Noshörningar äter stora mängder växter, vilket hjälper till att hålla en bra balans i ekosystemet. Om noshörningar försvinner förändras landskapet. Det passar inte längre för arter som antiloper, som då lämnar området.

Som en av *The Big Five* (De fem stora) bidrar noshörningen även till ekonomisk tillväxt genom turism, som skapar jobb och möjligheter i byar och samhällen.

En hotad art

I början av 1900-talet fanns det fler än 500 000 noshörningar. I dag finns bara 23 500 vilda noshörningar kvar. Det finns ett förbud mot internationell handel med noshörningshorn, men varje dag dödas i genomsnitt två noshörningar för sina horns skull. Det är organiserade kriminella ligor (brottsyndikat) som ligger bakom den olagliga tjuvjakten och handeln med horn från Afrika till Asien. Medan tjuvjägare och deras familjer ofta drabbas svårt, tjänar brottsyndikatens ledare enormt mycket pengar.

Köparna finns främst i Kina och Vietnam där noshörningshornet – som består av ihopklumpat hår eller keratin, som är samma typ av protein som ditt hår och dina naglar består av – tros ha läkande krafter och används i traditionell medicin. Hornen har också blivit en statussymbol och säljs som dyrbara presentartiklar.

Vad görs?

Flera organisationer arbetar för att rädda noshörningen. Peace Parks Foundation:

- Utbildar parkvakter för att kunna upptäcka, spåra och gripa tjuvjägare.
- Ger helikoptrar, spårhundar, värmekameror och radarsystem till parkvakter.
- Stärker samarbetet mellan olika säkerhets- och brottsbekämpande organ i Moçambique, Sydafrika och Zimbabwe.
- Arbetar med byar i och nära nationalparkerna för att tillsammans med byarna utveckla alternativ till tjuvjakt för att överleva.
- Räddar noshörningskalvar som blivit föräldralösa på grund av tjuvjakt.
- Upplyser unga människor i Vietnam och Kina om följderna av tjuvjakt och olaglig handel med noshörningshorn.